

1

3

5

6

1. Pyhän Martin kirkko. Raision keskiaikainen harmaakivikirkko valmistui perimätiedon mukaan v. 1305, mutta eräät tutkijat ajoittavat kirkon rakentamisen 1400-luvun loppupuolelle.

Yksi Suomen vanhimmista tarinoista kertoo, että kirkko on kahden jättiläisen, **Killin** ja **Nallin** rakentama. Kirkko on omistettu 300-luvulla Ranskassa eläneelle **Pyhälle Martinukselle** (Martti).

2. Jääkärieversti, fil.maist. Heikki Nurmion hauta. Nurmio oli yksi seitsemästä raisiolaisjääkäristä. Hän on kirjoittanut sanat **Jean Sibeliuksen** säveltämään **Jääkärimarssiin**. Toimi myös opettajana ja kirjailijana, mm. salanimellä **Aarne Mustasalo**.

3. Sankarihaudat. Kuvanveistäjä **Jyrki Sailon** muistomerkki **Ratsastava sotilas rukousasennossa**. Sotien aikaan Raision maalaiskunnassa oli reilut parisen tuhatta asukasta, mikä selittää sen, että sankarivainajia ei ole tämän enempää.

4. Teodor Gustafssonin hauta. Tuo esiin vuosien 1917–1918 tapahtumien toisen puolen. Katso sanat muistokivessä.

5. Geitlinin ja Svenssonin hautat. **Anna Geitlin** oli raisiolaisen Ristimäen tilan emäntä. Laakakivi on muistokivimuodoista vanhin. Svenssonin sukhautaan on haudattu mm. 1918 kaatunut jääkäri-**vänrikki Erik Alfred Svensson**.

6. Professori Juhana Bilmarkin muistomerkki on ensimmäinen Suomessa julkisin varoin pystytetty hautamuistomerkki. Turun Akatemian historian ja siveysopin professori omisti Raisiossa Huhkon kartanon. Muistomerkkin suunnitellut italialaissyntyinen arkkitehti **Carlo Bassi**. Muistotilaisuudessa v. 1803 puhuivat **Henrik Gabriel Porthan** ja piispa **J. Tengström**.

7. Carl Edvard Gyldenstolpen hautapaasi. Vapaaherra ja Suomen Keisarillisen Senaatin varapuheenjohtaja, salaneuvos ja ritari, useiden kartanoiden omistaja Gyldenstolpe kuoli lapsettomana. Vanhan tavan mukaan hautajaistilaisuudessa särjettiin hänen vapaaherrallinen vaakunansa.

8. Cavenin kappeli. Kaupias **Matias Caven** omisti Hintsan kartanon. Kappeli on toiminut ruumishuoneena, siellä on tehty ruumiinavauksia, ja viimeksi se oli haudatta saattamista odottavien urnien säilytyspaikka. Nyt se on tyhjiillään.

9. Käännyttään Uurnapolkua oikealle, heti vasemmalla on **Menneitten sukupolvien muistomerkki** vuodelta 1968. Silloin kirkon restauroinnin yhteydessä kirkon lattian alta tänne siirrettiin noin 800 vainajan luita.

10. Seurataan Uurnapolkua, jonka päästä alkaa uurnahautausmaan alue, ensimmäisenä terassoidut **Ristikiven perhehaudat**. Uurnahautausmaa valmistui 1990-luvun alussa, ja nykyisin Raisiossa yli 70 % hautauksista on tuhkauksia. Jatketaan vasemmalle kivi-aidan reunaa mäkeä ylös kohti uurnahautausmaan päässä olevaa kivistä ristiä. Matkalla ohitetaan **Kivikkopuutarhan** haudat. Täällä muistolaatat kiinnitetään luonnonkiviin.

11. Kallioristi, uusimman uurnahautausmaa-alueen päässä kohoava arkkitehti **Bey Hengin** suunnittelema graniittiveistos, on 6 metriä korkea maamerkki. Ristin poikkihaarat on muotoiltu kaartumaan hiukan. Ne ikäänkuin sulkevat tulijan syliinsä.

7

8

10

12. Kirkkauden kappeli on v. 1992 valmistunut uurnahautausmaan osa, jonka maalattiaa peittää murattimatto. Kappelissa on talvella muutama lämpöaste, joten hautaaminen on mahdollista ympäri vuoden. Tähän mahtuu noin 3000 uurnaa.

Kappelia pidetään maailmanlaajuisestikin ainutlaatuisena. Mennään sisään yläovesta ja jatketaan kierrosta alaovesta ulos.

10

13. Käännyttään vasemmalle kohden **Kappelipolkua**. Kulmauksessa on vanhempi uurna-alue.

14. Kappelipolulta oikealle **Pyhän Martin polulle**, jossa **Kiitoskivet** ja **Kukkakivet**. Kiitoskiville tuodaan kukat ja kynttilät muualle haudattujen muistoksi. Arkkuja muistuttaville Kukkakiville taas tuodaan muistokukat siunaustilaisuuden jälkeen, kun kyseessä on tuhkaus, jolloin kukat eivät mahduisi pienelle uurnahaudalle.

15

15. Kirkon edestä kohti **Alakappelia**. Oikealla, kirkon pohjoisseinustalla on kaksi suurta koivua, jotka tarinan mukaan isä sai aikoinaan istuttaa pienten kaksosten haudalle, koska taimet olivat sentään niin pieniä.

16. Sakastin kulmaan kirkon rästään alle on perimätiedon mukaan haudattu **Sika-Kyösti**, oikealta

Raision kirkkomaa-kierros

nimeltään **Kustaa Nummelin**. Kansan kertoman mukaan hän ryösti rikkaita ja lahjoitti köyhille, oikeus oli kuitenkin toista mieltä. Tässä vesi tippuu "pirunsilmästä" aamuaringossa klo 2.35 hänen toiseen silmänsä. Mene ja tiedä!

17. Alakappeli, jota myös käytetään siunauskappelina. Samassa rakennuksessa on myös hautausmaan huoltorakennus ja toimisto sekä työntekijöiden sosiaalitalat.

18. Hautakammiot, hautaholvit ja pääteristi hautausmaa-alueen pohjoisimmissä kulmassa vihittiin käyttöön v. 2003.

19. Kuljetaan Elauksenpolkua pitkin kohden pääporttia. Elaus oli Raision ensimmäinen nimeltä tunnettu kirkkoherra ja myöhemmin Turun tuomiokirkon tuomioprovasti. Ensimmäinen kirjallinen maininta Raision vanhan kirkkopitäjän historiassa vuodelta 1292 kertoo Elauksen saamasta testamenttilahjoituksesta.

20. Tammikumpu kolmine tammineen symboloi pitkäperjantain tapahtumia. Tämän jälkeen vasemmalla on **Mietiskelypolku**. Kaikki Raision hautausmaan uudistukset 1990-luvulta lähtien suunnitelleen arkkitehti **Bey Hengin** ajatus, "Hautausmaat ovat eläviä, eivät kuolleita varten", toteutuu tässä ehkä kaikkein parhaiten.

21. Pääportti on Taivassalon punagraniittia, kuten kaikki hautausmaan graniittityöt. Arkkitehti Bey Hengin suunnitteleminen paasien halkaisija on 70 cm ja paino keskimäärin 3000 kg. Tästä voi myös ihaila tien toisella puolella seisovaa, kuvanveistäjä **Harry Kivijärven** **Kirkonrakentajaveistosta**. Jättiläiset Killi ja Nalli siinä ihailevat aikaansaannostaan, Raision komeaa kivikirkkoa.

18

19

20

21

12

14

16

Raision kirkkoma

Kirkkomaakerros

Numerot kartassa viittaavat kirkkomaan kulttuurikerroksen kohteisiin, jotka on esitelty kääntöpuolella.

Osoite

Raision Pyhän Martin kirkko ja hautausmaa
Kirkkotie 2, 21200 RAISIO

Aukioloajat

Hautausmaa on avoinna klo 7–22 ajalla 1.5.–31.8. Muina aikoina hautausmaalla käynti suositellaan ajoitettavaksi valoisaan aikaan.

Kirkollisina juhlapäivinä ja niiden aattona hautausmaa on avoinna ympäri vuorokauden.

Opastusta

Kierros on suunniteltu Raision seurakunnan sekä Raision ja Lounaisrannikon Matkailuoppaat ry:n yhteistyönä. Opastettuja kirkkomaakerroksia:

 Raision seurakunta
www.raisionseurakunta.fi

Raision ja Lounaisrannikon Matkailuoppaat
TV

puh. 040 837 7218 (Eija Räsänen)
www.matkailuoppaat.com

